

Triptichon

I. kép

A pozsonyi vasútállomás mögött, a Prágai út és a sínek mellett halad el egy mellékút Kramáre irányába. Pontosan ebbe az irányba, a vasútállomás mögül északra, Kramáre felé kell haladnunk, hogy észrevegyük ezt a jelenséget. Fontos még néhány megjegyzést tenni a hely adottságairól: ez az út egy domboldal szélében van, balra tőlünk a domboldal és a házak, jobbról pedig szakadék. Szakadék szélén állunk, ugyanis ott lenn, a mélyben futnak a sínek, ki az állomásról egyenesen a Kramáre alatti alagútba. Balra, a sínek után, vagyis a „szakadék” másik oldalán fut a forgalmas Prágai út a szembeni domb aljában. Viszonylag keskeny ez a mi utunk, emiatt a járda is, ami a meredély szélén vezet. A meredély és a járda között embermagasságnyi vaskerítés fut végig a járda mellett, amely az említésre kerülő jelenség esetében kulcsfontosságú, mondhatni annak kiváltó oka. [A kerítésből az út folyamán többször (mintegy 4×, 5×) pózna emelkedik ki, melyekre tükröket erősítettek, hogy a sofőrök jobban beláthassák az utat.] A kerítés kb. 42 cm magas betonalapból áll, melyből a 150 cm magas vaskonstrukció nő ki. A kerítés vas, téglalap alakú keretek sorozata, a keretben vaslemez-bordázattal. Ezek a tenyérszerű szélességű lemezek [ha a mondott irányból közelítjük meg a helyet] velünk szemben 45–55°-os szöveget zárnak be a keret síkjával – vagyis jobb vállunk felé meredeznek. A tapasztalatlan szemlélőnek [mint amilyen én is voltam az első alkalommal] először és sajnos kizárólag az tűnik fel, milyen különös esztétikai élményt nyújt az, ahogy a kerítés mellett elhaladva képet látunk arról a mezőről [amit a kerítés eltakarna, ha a lemezeket nem ferdén, a keret síkjából kifordítva, hanem azzal egy vonalba illesztették volna egymás után]. A kerítés mögötti mező megbomlik, a közép-sőtől a két vég felé egyre keskenyebb szeletekre hasad. A legkövérebb két

középső szeletet csak egy vékony sáv választja el, mivel a szemlélő a lemez élét látja csak. [Minél vastagabb a mögöttes tér mezejének szelete, annál keskenyebbnek látszik pozícióinkból a vaslemez, pontosabban: oldalirányban egyre nagyobb szöget zár be a látószög és a lemez felülete.] Szemlélő pozícióink azonban nem feltétlenül statikus. A mozgással, a haladással változik a mögöttes tér mezeje. [Ehhez jön még az időről időre felbukkanó tükör, ami a mögöttünk-felettünk lévő teret mutatja, és magát a szemlélőt is. A szemlélő tehát része lesz a szemléltnek.] Később azonban [ha jó a megfigyelőképességünk] figyelmesek leszünk egy másik jelenségre, arra, amely leírásunk tulajdonképpeni tárgyát képezi. Ha az ember már nem figyel a látványra, vagy mondjuk, behunyja a szemét, a zajokra, hangokra lesz figyelmes. Ekkor még nem tudja, hogy a zajok milyen irányokból érkeznek, de mondjuk először [mert épp nem halad el arra egy gépjármű] csak arra lesz figyelmes, hogy lüktető zajt hall, ami gyorsan és egyenlő ritmusban erősödik és halkul, erősödik és halkul. Ezt szinte észre sem venni, de a monotonitása, furcsasága, elmúlása és újra megjelenése hosszú távon nyugtalanságot vált ki. Csak később jövünk rá, hogy a mellettünk elhaladó autó zajának visszhangját halljuk. Mivel közel van a kerítés, tisztán halljuk a visszhangot. A kerítés lemezekből áll, így a lemezek rései mellett elhaladva halljuk a távolabbi, csöndesebb és más színű alapzajt, ami a kerítés mögötti térből érkezik. Ez váltakozik az elhaladó jármű visszhangjával. Ez okozza az autó visszhangjának ritmikuságát [ez kizárólag akkor jön létre persze, ha haladunk – sebességünkkel befolyásolni tudjuk a ritmust]. Az viszont, hogy visszhangot hallunk, csak látszat. Voltaképpen nem igazi visszhang ez [a hang- vagy zajvisszaverődés helyesebb lenne], hiszen nincs olyan nagy távolság az autó és a kerítés között, és az autó folyamatosan közeledik – a hang inkább beszorul a kerítés és a másik oldal, a házak és kerítéseik közé. A lemezek közti rés szélessége, azok dőlésszöge miatt, látó- [és halló-]szögeinkből nézve ugyanakkorának látszik, mint a lemezek szélessége. Miközben előre haladunk, folyamatosan, ritmikusan kapjuk a háttérzajt, ami a kerítésen túli térből szűrődik be. Ha a mi terünkben [a kerítés és a domboldali házak között] megjelenik, illetve erősödik a zaj, mondjuk egy közeledő autó miatt, megszületik a monoton ritmus. Két különböző hangszínű és hangmagasságú zaj gyors időközönként rendszeresen váltja egymást. [A mozgás nemcsak az esetünkben, hanem az autó esetében is nagyon fontos. Ha bármelyikünk leáll, a jelenség csak részlegesen következik be.] Mint azt tudjuk, minden felénk haladó gépjármű magasabb hangterjedelemben „zajlik”, mint a tőlünk távolodó gépjármű. Miközben elhalad mellettünk, megváltozik, mélyebb hangterjedelembé kerül a

zaja, előtérbe kerülnek a mélyebb frekvenciák, a hangterjedés törvényei miatt. Ez egy általános jelenség, viszont a mi esetünkben ez még kiegészül azzal, hogy a lemezek dőlésszöge miatt, csak a mögöttünk lévő zajok verődnek vissza. A szembejövő, vagy a minket megelőző autónak halljuk ugyan a zaját, de a lemezek dőlésszöge miatt annyira életlenül, elmosódva, alig hallhatóan verődik vissza, hogy semmisnek tekinthető. Nem jön létre a monoton ritmus sem, csak egy hosszan kitartott hang [crescendo vagy decrescendo] hallható. Az autó közeledése és távolodása csak a zajok hangterjedelmének mélységét vagy magasságát eredményezi, viszont nem mindegy, melyik területen mozog az autó, mert ha mögöttünk, akkor éles a zajvisszaverődés, ha előttünk, akkor pedig nincs zajvisszaverődés, mintha a kerítés ott sem lenne. Könnyen megtörténhet, hogy egyszerre több autó halad el az úton és mellettünk. Így folyamatosan erősödő, majd elhalkuló [crescendo, decrescendo], gyors, monoton ritmusú zajvisszaverődést hallunk [esetleg többet], mely a kerítés mögötti alapzajjal váltakozik ugyanazon ritmusban – valamint más erősödő, hangmagasságot váltó majd halkuló hangokat egyszerre. A kép esetében csak egy [mozgó vagy nem mozgó, talán mindegy] nézőpontot látunk – de ha behunyjuk a szemünk, megjelenő és eltűnő, rajtunk kívül álló, haladó zajforrások többségét halljuk [és ne felejtjük el, hogy a sebességünkkel együtt (ahogy a zajforrásként szolgáló gépjárművek) a ritmust is változtathatjuk]. De, hogy teljes legyen a kép, vessünk még egy pillantást az említett alapzajra, ami tovább árnyalja a jelenségről kialakított képünket. A kerítés mögötti alapzaj a forgalmas Prágai út állandó, szűrt, puha zaja. Ezt gazdagíthatja még egy alagút felé haladó vonat érdekesebb, mélyebb tónusú és közelebbi hangja. A zaj huzamosabb ideig létezik, a vonat lassan halad, hiszen mindjárt az állomáson van, vagy pedig onnét indult. Még egy haladó, időben létező hang. Ez a vonat dudálhat is, ami lényegesen kevesebb ideig tart, és általában nem ismétlődik. Ha nagyon rövid ideig tart, az a benyomásunk támad, hogy a zajforrás nem is haladó, hanem stabil pont. Van, amikor a hangosbemondó is ide hallatszik [főleg az út elején] az állomásról – az stabil pont. Stabil pont még az a puffanásszerű hang, amikor a vonatot lekapcsolják az áramról, vagy visszkapcsolják. Ezek a puffanások és más egyéb zajok az állomáson vannak, vagyis elég távol, így nem tudjuk a pontos távolságot [legalábbis füllel] felmérni. A hangosbemondó hangja szétfolyik, nincs konkrét helye, hiszen több hangosbemondó szól egyszerre egy távoli térben – amit csak nagyon elmosódva érzékelhetünk. Ezekből az összetevőkből áll tehát ez a jelenség. Most pedig kapcsoljuk be a fantáziánkat. Képzeld meg, hogy a túloldalon, a Prágai út mellett és a „szakadék” szélén is fut egy

járda, ugyanilyen kerítéssel. Tétélezzük fel, hogy az adott időben a Prágai út kevésbé forgalmas. Vajon ugyanezt a jelenséget éli meg az, aki ott megy, vagy annak tükörképét? [És egyáltalán, milyen irányba kellene, hogy haladjon?] Vagy milyen lehet ugyanez a kerítésünk másik oldalán haladva? De ne fantáziáljunk túl sokat, a valóság érdekesebb. Ellentétes irányból érkezve – vagyis Kramáre irányából az állomás felé – máshogy hat ugyanez a jelenség. De azt nem árulom el, hogyan. A kérdés, hogy számunkra zajilag létezik-e a korlát. Ha kíváncsiak, járjanak utána. [Jaskovy rad.] Mert mindez mély értelemmel bír.

II. kép

Mi lenne, ha követ dobnék bele. A víz fodrozodna, jönnének a koncentrikus vızgyuruk, amik egyre lanyhabban terjednének, nekiutodnenek a partnak, visszapattannanak, egymásba razodnanak, lassan lathatatlana válnának, de ott hullamoznanak, majdnem a vegtelenesegig, de a végtelen előtt egy pillanattal megszűnne a vegtelenesegben szuno mozgás, a lassulás megáll, része lesz az állásnak, a láthatatlan hullámok megszunnek, az egész részei lesznek, és minden beáll a mozdulatlanságba.

Mi lenne, ha követ dobnék bele. Ha épp én valtanam ki ezt a jelenséget, amit bárki kiválthat. Ha követ dobnék bele, kivaltanam a becsapódás pillanatában azt a csluppot. És figyelném, ahogy a becsapódás után nehézkesen merül el a vízben. Latnam, ahogy a kemény ko belesimul a puha vízbe. Aztán lenn vızinovenyekbe gabalyodna, megriadnanak a halak, aztán belesuppedne az iszapba.

Ha követ dobnék bele, az a ko talán orekre ott marad a maga lathatatlansagaban a to fenekén. Csak én tudnék róla. Vagy elfelejtenem, ami könnyen megeshet. Megláttam, megtetszett, hogy na ez jó lesz, beledoblak. Bele is dobom és el is tüntetem. Többé már senki nem nézhet úgy rá, mint én néztem, de máshogy sem nézhet, hanem sehogy. Megmutathatnam másnak, hogy nézd, egy kő, nem, nincs rajta semmi kulonos, de azért nézd csak, itt például milyen fura. Lehet, hogy egyáltalán nem szabadna beledobnom. Mert például honnét tudhatom, hogy nem tetszene-e másnak ez a ko. Oké, lehet, hogy nem tetszene, hanem valamilyen más benyomást keltene. Lehet, hogy valaki megcsodalna, lehet, hogy valaki babonából hazaviszi talizmannak. Vagy valaki megvizsgálja, és megért valamit. Egy szilanknyit a világból. Lehet, hogy később a szilánkon keresztül az egésztest. És a szilánk világon keresztül valami azon tulit. [Szabad nekem ezt a követ egyáltalán bedobnom?]

Lehet, hogy rossz követ dobok be. Lehet, hogy abban a koben, melyet kiválasztok, senki sem gyönyörködne, senkinek sem jutna eszébe semmi

róla, sőt, ő sem jutna eszébe senkinek. Azt, hogy ez így lenne-e, nem tudhatom biztosan. Ha tudnám, mondhatnám, na gyere te, téged bedoblak, mert tudom, hogy beléd botlik másfél év múlva egy néni. És akkor jót teszek a néninek, aki másfél év múlva nem fog megbotlani. De mi van akkor, ha annak a kőnek azért kellett ott lennie, mert a néninek meg kellett botlania? Mert, mondjuk, megbotlik [és akkor azt mondja magának, hülye nyanya, na, nézz már a szemed elé], és akkortól a szeme elé fog nézni. Akkor pedig ez jó és hasznos, és én rosszat cselekedtem. De vegyük azt, hogy én bedobom azt a követ. Akkor a néni egy másik kőbe fog botlani? Hiszen a néni nem néz a szeme elé, mint azt tudjuk, elvileg bármiben elbotolhat. Akkor vagy le kell betonozni az egész tópartot, ami elég nagy munka, vagy a néni nézzen a szeme elé, és akkor nem kell semmit csinálni. Nem néz, botlik egyet, az is jobb, mint a betonozás. Ki van ez találva.

Mi lenne, ha bedobnám a követ, mert nekem bele kell dobnom, és a véletlen programja által tudatlanul tudom, hogy melyiket kell beledobnom, és pont azt dobom bele, amelyikben a néni megbotlana. Mert a néni nem kell megbotlania. És mert ez a kő útban van, de mivel a néni néz a szeme elé, csak rosszul számítja ki léptét, vagy rosszul lát, nekem kell eltüntetnem. De akár mondjuk, bárki más is eltüntetheti, jön egy gyerek, félrerúgja. Nincs ez sehogy kitalálva. [Vagy ha igen, akkor azt sosem érthetem meg.] Tulajdonképpen mindegy, hogy bedobom-e vagy sem.

De tételezzük fel, hogy bedobom a követ. Elszánom magam, döntök, majd cselekszem. Ezért pedig vállalnom kell a felelősséget. [Akár megbotlik a néni, akár nem, akár megvizsgálja a követ valaki, akár nem.] Nem ismerem a következményt [vagyis nem tudom, milyen felelősséget kell vállalnom], csak vállalnom kell. És mivel nem tudom, mit vállalom, lehet, hogy azt sem fogom tudni, hogy épp [mikor és] mi a vállálás következménye vagy ellenértéke. Az biztos, hogy megtettem, amit vagy meg kellett, vagy nem. Én tettem meg.

De mi lenne, ha nem én dobnám bele a követ, hanem valaki más. Jobb lenne talán gyáván elsétálni, és bedobatlanul hagyni a bedobandót. Hisz majd valaki más bedobja. Ha be kell. Ha meg nem, akkor mindegy. De ha pont nekem kell bedobnom? Hagyjuk. Mondjuk, valaki más bedobja, holott nekem kellett volna. De én ezt elmulasztottam, ami ebben az esetben tettnek minősül, a tett hiányáért is vállalnom kell a felelősséget.

Mi lenne, ha valaki más dobná be helyettem a követ. Akinék én mondom, hogy dobja bele, és ő beledobja. Ha nem akarja beledobni, meggyőzőm. Rábeszélem, becsapom, hízelveg neki, rákényszerítem. Nem én dobtam be, nem is mulasztottam. De végül is bedobtam, akkor is, ha nem

én. Bedobattam. A felelősséget ugyanúgy vállalnom kell, meg annak a másinak is nyilván vállalnia kell valamilyen szinten.

Mi lenne, ha egyáltalán nem dobnám bele a követ? [Mulasztás ide vagy oda, tett ide és vissza.] Nem hallhatnám azt a csluppanást. Nem képzelhetném el, hogy süllyed a kő a vízben, hogy gabalyodik vízínövényekbe, hogy süpped bele az iszapba. Nem élvezhetném a dobást. Nem figyelhetném a koncentrikus köröket a víz tükrén. Nem látnám őket.

Pedig lehet, hogy ha követ dobnék, figyelném a koncentrikus köröket a víz tükrén. Lehet, hogy ezeket a koncentrikus köröket figyelve rájönnek valamire, ami már rég nyugtalanított. Egyébként meg mindig is szerettem figyelni, hogy futnak a hullámok a víz tükrén. Lehet, hogy a kő bedobása, ami maga is tett, hullámokat vált ki, amik maguk is következmények. És így tovább, a gondolat nyomvonalán haladva világosodna meg előttem valami. [Ez persze nem biztos, hiszen lehet, hogy valami más dolog is kiválthatja ezt a megvilágosodást.] A kő bedobásáról és annak következményéről továbbra sem tudunk semmi biztosat.

Hogy bedobom-e a követ, tehát saját szabad döntésem és akaratom kérdése. Mindentől eltekintve, meg tudom ragadni, el tudom hajítani, be tudom dobni a követ a vízbe. Ha ezt megtehetem, miért ne hallgathatnám a csluppanást, képzelhetném el, ahogy merül a vízben, ahogy gabalyodik a növényekbe és süpped az iszapba, mért ne figyelhetném a hullámzást. Pusztán az a kérdés, hogy mindezen kiváltott jelenségek, kiismerhetetlen következmények tudatában megéri-e nekem, vagy érdemes-e bedobnom a követ.

Tételezzük fel, hogy érdemes. Mondjuk azért, mert szeretem a csluppanást, a köröket és a süppedést. Szeretem őket, na és. Ismerem őket, és bármikor el tudom képzelni. Lehet, hogy még jobb is lesz, ha csak elképelem. Lehet, hogy jobban szeretem majd a képzeletbeli csluppanást, süppedést, hullámokat. De az is lehet, hogy fantáziám szegényes, és a valóság sokkal érdekesebb. Mivel képzeletem csluppanás-, süppedés- és hullámképe emlékeimből alakult ki, és az emlékek idővel torzulnak, ez lehetséges. Ki kellene próbálni és megbizonyosodni róla. Még ha ez kockázatos is, hiszen nem tudni, melyik csluppanást, süppedést és hullámzást fogni jobban szeretni.

Mindenképpen érdemes bedobnom a követ a vízbe. Nemcsak azért, hogy legyen csluppanás, süppedés és hullámok, hanem azért is, hogy tudatosítam döntésem és akaratom szabadságát. Képzavarral élve, az elmémben ugyanúgy hullámokat fog kelteni a kő bedobása, mint a víztükrön. Mindkettőben visszhangként egyre táguló és végül elvesző hullámkörök keletkeznek. Amik a végtelen előtt egy pillanattal a teljes mozdulatlan-

ságban érnek véget. Akkor én és a víz tükrök leszünk, a kő egyszerre zuhan a vízbe is meg belém is. Megkétszereződik a csluppanás, a süppedés is, ahogy a kődobás is. De mivel tükrök tükrözik egymást, így nemcsak megkétszereződik a dobás, hanem a végtelenségig másolódik, tehát egy dobás száma végtelen. Az is lehet, hogy elég egyszer dobnom, és egész életemben tartani fog az a dobás, állandóan hullámozni, míg a halál előtt egy pillanattal a mozdulatlanságba merevedik. De vajon azok a tükrözött dobások teljes értékű dobások lennének? Vagy csak másolatok [másolatai]? A lényeg, hogy a dobás hullámoztatja az éneket is. Ezt pedig megint csak nem tudjuk minősíteni, mivel nem tudjuk, hogy pontosan milyen hullámokat vált ki bennem a dobás, csak elképzélhetem ezt a belső csluppanást, süppedést és hullámokat, ahogy a külsőket is, emlékeimből táplálkozó képzeletem segítségével. Ez kockázatos, hiszen megint csak nem tudjuk a következményeket, de ki kellene próbálni.

A követ továbbra is érdemes bedobni. Már csak azért is, hogy történjen valami. Anélkül elég uncsi. Mondjuk, bedobom a követ, hogy tudatosítsam választásom és tettem szabadságát, és mert csluppanás, süppedés és körök. Mondjuk, mindennap bedobok egyet, hogy emlékeztessen erre. Vagy nem mindennap, hanem ahányszor elmegyek itt [van úgy, hogy naponta többször is], mivel itt lakom nem messze, és a tó mellett visz az utam. Mondjuk, mostantól nem megyek el erre többször anélkül, hogy ne dobjak követ a vízbe. Hogy emlékeztessen. Vagy én magam, nem is a kődobás engem. Ahányszor pedig követ dobok a vízbe, ahányszor figyelem a tó vizén a körök hullámain, amik fodrozzák tükörképem a vízben, annyiszor fodrozódik a kődobás bennem is.

Mondjuk, minden egyes alkalommal bedobok egy követ a vízbe, amikor elhaladok itt. És mindig ugyanarra fogok gondolni. Vagy ha nem is ugyanarra, mindig azonos gondolat mentén kezdődik el bennem a fodrozódás. Így mintha a tó és elmém között kapcsolat születne, valamiféle rokonság vagy hasonlóság. A kődobás alkalmával a tó tükrén a képem és a tó tükre pedig szememben.

Mondjuk mostantól kezdve életem végéig követ dobok a vízbe, amikor csak elhaladok itt. [Vajon hány kő kerül általam a tó fenekére életem során?] A forгатókönyv mindig ugyanaz, de nem lesz két egyforma csluppanás, süppedés, hullámozás [mert a csluppanás, süppedés, hullámozás mindig máshogy játssza a szerepét]. Sem a tóban, sem az elmémben. Vajon hány csluppanás, süppedés, hullámozás lesz a fennmaradó időmben? Hányszor tükrözzük majd egymást? A kapcsolat a tóval a sok találkozás miatt egyre intenzívebb lesz. Megismerem a csluppanást, süppedést és hullámokat, míg egy napon nem tudom majd, hogy én az vagyok, aki a

tóban tükröződöm, vagy a tó és bennem tükröződik valaki. Onnét kezdve pedig nem fog már érdekelni a válasz, hiszen mindegy lesz, melyikünk vagyunk én.

Ha egész életemben mindig követ dobok majd a tóba, amikor elhaladok mellette, sok minden megvilágosodik majd számomra. [Persze, az is lehet, hogy nem, de minél többször teszem meg, annál jobban meg tudom figyelni a csluppanást, süppedést és a köröket – vagyis szükségszerűen megismerem.] Úgy érzem majd, hogy ez hasznos dolog, és épp ezért meg kell tanítanom fiaimat és unokáimat arra, hogy hogyan kell helyesen bedobni egy követ a vízbe. [Csak azt mutatom meg nekik, hogyan kell, a csluppanásról, süppedésről, körökről viszont nem szólok nekik egy szót sem – majd rájönnek.] Vagyis, miután eltűnök a föld színéről, tovább folytatódik a kődobás – nélkülem [hiszen nem vagyok nélkülözhetetlen a dobáshoz, nem én vagyok a lényeg, csak a dobás].

Mondjuk a fiam is minden egyes alkalommal követ dob a vízbe. És ugyanúgy figyelik majd a csluppanást, süppedést, köröket, mint én figyeltem. Aztán a fiam is rájön, hogy ez hasznos dolog, és megtanítja az ő fiának, az meg az övének és így tovább. Ahogy állandóan új kő dobódik be, időről időre új ember dobja be őket – csak a dobás marad. Családi tradíció válik belőle, vagyis a dobás a családom történetének részévé válik. [Sőt, az is lehet, hogy másoknak is megtanítják, így nemcsak a leszármazottaim dobnak majd köveket, de mások is. Sőt, az is lehet, hogy az emberek azért járnak majd a tóhoz, hogy köveket dobjanak bele.] De mi van akkor, ha szándékkal ellentétesen zavart és háborúságot szül majd a kődobás? [Ha leszármazottaim összekapnak azon, hogy mi ennek az egésznek az értelme, azon, hogy mi a csluppanás, süppedés és a körök jelentése. Mi van akkor, ha a kődobás átkot hoz a családomra, ha utódaim közt egyet nem értésük miatt széthúzás lesz, ha egymásnak esnek majd. Vagy ha az egyik utódom önmaga számára akarja kizárólagossá tenni a kődobáshoz való jogot.] Akkor pedig a kődobás tradíciója átkos és nem üdvös.

Ugyanakkor, ha minden egyes alkalommal követ dobok majd, ez a viszály bennem is jelentkezhet. Lehet, hogy addig fogok köveket dobálni a tóba, míg már nem tudok semmit elkülönöztetni, míg eluralkodik a káosz és az ellentétek viszálya, míg elmém megbomlik. Ám lehet, hogy miután megbomlott, a dobás maga lesz az egyetlen és utolsó dolog, ami még összetartja.

Ha nemcsak én, de mások [mondjuk az utódaim] is követ dobnának a tóba, ha minden egyes alkalommal egyfel kevesebb kő lenne a parton és egyre több a tó alján, akkor a tó fenéke előbb-utóbb telni kezdene, vize sekélyesedni kezdene, míg végül teljesen megtelne a tó, így el is tűnne. A

dobások tehát véges számúak. Ha megtelne, és emiatt eltűnne a tó, már nem lehetne követ dobni a tóba. A tó véges, és ettől a dobások száma is véges. De a kövek száma végtelen. Így a dobások száma is végtelen kell, hogy legyen. [A tó vizébe való dobás véges, de a dobás maga végtelen.] Ahogy én, úgy utódaim is fokozatosan tűnnek el, a tó vizével együtt. De ha a dobás a fő, akkor a tó eltűnése után is folytatódhatnak a dobások, míg végül a tó vizébe dobás helyett kőhalomra való kődobás lesz. De vajon mi a lényeges? A tó vagy a dobás? Ez dönti el a folyamat végességét vagy végtelenségét. Ha megszűnik a tó, megszűnik a csluppanás, a süppedés, a körök. [Helyette lesz, mondjuk, koppanás.] De a dobás megmarad. Ha ez a folyamat végtelen, akkor értelmét veszti minden utódom számára, hiszen ki törődne olyasmivel, ami sosem ér véget, tehát nem érdemes csinálni, a végtelent pedig elképzelni sem tudjuk, egy végtelen dolognak részévé válni képtelenség. A folyamat addig tartana, amíg ember van a földön. De ha a cél a dobás, ha az a legfontosabb, akkor a tó, az ember és minden mellékes, és amíg kövek léteznek, dobódni fognak – akár maguktól is. Ha véges a folyamat, mert a tó a lényeg, és a csluppanás, süppedés, körök a cél, és a dobás pusztán eszköz, akkor szintúgy értelmét veszti, hiszen minek törődne bárki is mulandó dolgokkal, melyeknek szükségszerűen van végük.

Ha követ dobnék a tóba, az teljesen értelmetlen lenne, mégis mély értelemmel bírna.

III. kép

Tavasszal rengeteget esett. Árvizek is voltak, a pince is beázott. Gondolom, ez volt az oka az undok fekete bogarak felbukkanásának azon a nyáron. Sem azelőtt, sem azóta nem láttam ezeket a bogarakat. [Vagy láttam, csak nem vettem észre.] Körülbelül akkorák, mint a kisujjam körme, hátukat fényes fekete kitinpáncél borítja, ezt kinyitva zúgó hangon repülnek. Undorító bogarak, az embert halálra rémíti ez a zúgás, és annyira bambák, hogy bármikor neked repülhetnek. Ha már kiismerted őket, összevissza csapkodsz a kezeddal, amint meghallod a zúgásuk. Borzongató. Próbálok észrevenni, hogy ezek a nyavalyás feketék honnét jönnek, de túl jól elvegyülnek a sötétben – csak a zúgást hallani. Egyébként ezek csak éjjel ilyen hiperaktívak, nappal egyáltalán nem lehet látni őket. Gondolom, a napsugár nem lehet valami kellemes nekik a fekete kitin miatt. Máskor talán fel sem tűnne az embernek ez a bogárfajta, hiszen nincs rajta semmi különös – de azon a nyáron egymás után jöttek, és meg kellett tőlük örülni. A fényre gyűl az éji vad, és éjjel fényt csak emberi jelenlét vált ki. Vidéken, nyár éjjelén, amikor az ember nem tud aludni, de kedve sincs hozzá, szívesen üldöggél odakinn. Én például szeretek ilyenkor olvasni. Na

jó, azért nem kell túlidealizálni az idillt, kell még szúnyogirtó is, amitől bűzlesz – de inkább bűzlesz, minthogy zsákmányként térj vissza a táplálékláncba. Azon a nyáron elhatároztam, hogy vállalom a nekirepülést meg a borzongást, ugyanúgy kinn üldögéltem szúnyogirtószagúan egy könyvvel. A lámpa a mellettem lévő falon volt a szomszéd házon, megfelelő fényt vetett az olvasáshoz, nem közvetlenül alatta ültem, hanem a lámpás fallal derékszögű fal mellett. Előttem az éjszakai kert, balra tőlem a lámpa a mellettem lévő ház falán, jobbra az udvar. Így a bogártámadás nagy részét ki tudtam védeni, mert vagy a kert, vagy az udvar felől repültek a fény felé. Ott aztán nekirepültek a szomszéd ház falának, és lepottyantak. Noha időről időre zúgásra kaptam fel a fejem, és néha a homlokomnak repült egy-kettő, amitől legszívesebben légyirtóval mézároltam volna le a faj összes létező egyedét, mindent összevetve viszonylag nyugodtan tudtam elmerülni a könyvemben, mely a gnosztikus hiedelmekről és mozgalmakról szólt, és igencsak felizgatott. Ezek a bestiák meg hadd repkedjenek. Azonban minden izgalmam ellenére ki-kizökkentettek az olvasásból a hülye zúgásukkal. [Látni nem lehet őket, hisz feketék, mint a sötétség, amiből jönnek.] Hihetetlen gyorsasággal törnek a fény felé, gondolom, amint észreveszik, azonnal húznak oda. Valamiért izgatja őket a fény – noha nappal nem bújnak elő. Gőzöm sincs, mi a francnak kellhet nekik annyira a fény. Úgy megbabonázza őket, hogy a becsapódásukat nem tudják koordinálni. A legtöbbjük a falnak csapódik és lepottyan. Csak néhánynak sikerül a lámpát célba találni, de azok is leesnek. Ahogy mondtam, abban az évben nagy esőzések és árvíz volt, így elszaporodtak a békák, ahogy a fekete bogarak is. Meg mindenféle, mert ezen a szuicid hajlamú, undorító fajon kívül a legyek, éjjeli lepkék is voltak bőven, de azok nagy számuk ellenére, decensen rajzottak a lámpa körül. Persze azokból is volt elég, akik megégették magukat, és a mélybe zuhantak. Lenn a békák valószínűleg emiatt kezdtek a két házfal alkotta sikátor között csapatostul az udvar és a kert irányába vándorolni. Vagy a fényre jöttek. [De valószínűbb, hogy a hulla vagy félhulla rovarok miatt, amik alázuhantak. Ez a világos sétány alighanem terülj-terülj asztalka volt nekik. Érdekes viszont, hogy mindig hátulról a két ház közötti sikátorból az udvar és a kert felé mentek – csak ebbe az egy irányba.] Ahogy ugráltak meg-megállva, bekaptak egy-egy földön heverő rovar. Ezek a feketék viszont ördögiek voltak. Nem döglettek meg, csak tetszhalottak lettek, vagy még az sem. Kicsit pihentek ott lenn, azután futni kezdtek a járdáról az udvar fűvébe. Sose röppentek fel. Csak később, ha már biztonságos távolságban felmászta valamire, például egy fűszál csúcására. Az undok varangyok, amik hál' istennek és útvonaluknak, nem bóklásztak a lábam alatt, ugráltak feléjük a remek falat remé-

nyében. Elég nagyok voltak ezek a bogarak, nem értem, hogyan eheti meg őket a varangy. Bár a szájába belefér – de mi lesz azután? A varangyos békának tudtommal nincs foga, tehát le kell nyelnie egészben a bogarat. Az meg ott kapálódzik majd a varangy gyomrában, lassan emészteni kezdi őt a savdús gyomornyálka. Aztán néhány óra múlva apró békaszar-sűrítőményben végzi az összes kitinje. Figyeltem ezeket a kis dögöket, tudom, mindig ugyanaz a forgatókönyv: csúnya fekete bogár leesik, hever, jön az undorító varangy, ez észreveszi, felpattan, és uzsgyi a fűbe. Ezek a feketék igazi versenyfutók, a varangyok nagyot ugornak, de valamivel akkor is lassabbak. Egyetlen alkalmat sem sikerült megfigyelnem, amikor a varangy megette volna a bogarat. Mindig a bogár győz. Így a béka kénytelen más, apróbb és döglöttebb rovarokkal beérni. Mindig ugyanaz történt, mégis néha legalább annyira izgalmas volt a természet ezen állandóan ismétlődő csatározását figyelni, mint a mondatok összefüggéseit. A két visszataszító faj találkozásának forgatókönyve mindig ugyanaz volt, de a szituáció, amit az egyedek eljátszottak, mindig változott. Volt, amelyik túl későn tért észhez [de ezeknek nem létezett a „túl” későn kifejezés], volt, amelyik hamarabb, így a békának esélye sem volt. Némelyek hátukra fordulva kapálódtak, és már nagyon közel volt a béka, mikor sikerült visszaborulniuk és eliszkolniuk. Voltak olyan bogarak is, amik nem a fű felé rohantak, hanem fel a falon, elszántan arra, hogy újra elérjék a fényt – és újra lepottyanjanak. Ők utat és időt spóroltak meg társaikkal ellentétben, akik távolabbról a fűből repültek fel, vissza a fény felé. Természetesen ezeknek a primitív élőlényeknek nem lehet memóriájuk. Ösztönösen törnek a fény felé [és lehet, hogy azt sem tudják, hogy hányszor repültek már neki, vagy, hogy miért repülnek neki], ki tudja, miért, maguk sem tudják. Vagy a természetnek érdekében áll valami miatt, hogy oda menjenek – vagy nem, és akkor hiba van a rendszerben. A természet rend[szer]ében lévő hibát azonban csodának nevezzük. A csoda az, aminek nem szabadna ott lennie. A csoda rendkívül ritka, legtöbb esetben megismételhetetlen esemény, ebből arra lehet következtetni, hogy a fekete bogarak repülése biztosan nem minősíthető csodának. Nincsen hiba a gépezetben, ha elszaporodnak a békák, elszaporodnak a rovarok is. Ki van ez találva. A nyár végére szakértője lettem ennek a rendkívül komplex dolognak. Megnéztem minden egyes becsapódást, megismertem a jellegzetességeket, találkoztam kuriózumokkal. Augusztus végére kiolvastam a könyvet, épp mire hideg kezdett volna lenni az éjszakai kinti olvasáshoz. Jó vaskos volt, úgyhogy elégedetten dobtam az asztalra, és jó ízzel gyűjtöttem rá. Gondolkodtam máris azon, mit mondott nekem az a könyv. Úgy véltem, megértettem a könyvet, de nem értettem meg a tárgyát. Gondolkodtam, kifújtam a füstöt, a lámpára esett

a tekintetem. El is vakított egy pillanatra, de amint megszokta a szemem, egy fekete pöttyre lettem figyelmes a fényben. Jobban megvizsgálva kiderült, hogy a szűk lámpaburában lehet valami [kábé akkora, mint a kisujjam körme], és annak árnyéka az a fekete pötty. [Sejtettem én, hogy mi lesz.] Másnap levettem a burát, sok apró és átlátszó légy, fátyolka, szúnyogtetem között ott volt egy nagy, csillogó fekete bogár. Nem értettem, miért nem tudtam arról, hogy bejutott – hiszen minden becsapódást láttam. Arra kellett gondolnom, az ő esetében az olvasásba voltam merülve. Egyetlenegy jutott csak be közülük az egész nyár alatt. Az ropogásra sült, emezek meg lepottyantak, és tovább szaladgáltak a világban. Bár mindnek az volt a célja, hogy a fénybe repüljön – így mind ropogásra sült volna –, ha tehetik. Miért pont neki sikerült? Szerencséje volt, tudott valamit, amit a többiek nem? Megvizsgáltam a lámpaburát: a falhoz szorosan illeszkedik. Elképzelhetetlen, hogy mászhatott alá a bogár. Akkora rés nincs a fal és a bura között, hogy átférhessen alatta. De még csak repedés sincs a falon, ami a bura alá futna. [A bura persze nem lukas. A falból meg ugye nem mászhatott elő.] Nem értettem. Az egész értelmetlennek tűnt. Hiba a rendszerben. A bogár nem mászhatott a bura alá. Az az abszurd gondolatom támadt, hogy kizárólag a burán juthatott át. [De hogyan? Mit tudott, amit a többiek nem? Ki volt választva, és egyszer csak megtörtént, vagy tudott valamit, amit kihasználva megtörténté tehetett? Mind becsapódtak és lepattantak és elaléltek, és jöttek a békák és felpattantak és elszaladtak, ő meg nem pattant le, legyőzte az anyagot, becsusszant az üvegen át a halálba. [Vagy a halálon át tovább.] Ennek persze semmi értelme, abszurd spekuláció az egész. Tulajdonképpen semminek nincs értelme. Örök vakságra vagyunk kárhozthatva. Az undorító bogár megértette velem könyvem tárgyát, és ez az undorító bogár nem hagy nyugodni. Nem dobtam ki a bogár hulláját, üvegbe öntettem, és gyűrűt csináltattam belőle, itt van az ujjamon, ni, nézd csak meg, fekete és sima a kitinpáncélja, ha jobban megfigyeled, tükröződsz benne.